

Akkoord van Wassenaar

Iets meer dan een A4-tje telde het Akkoord van Wassenaar, de op 19 november 1982 ten huize van werkgeversvoorzitter Van Veen gesloten overeenkomst tussen werkgevers- en werknemersorganisaties. Kort genoeg om drie dagen later integraal te worden voorgelezen door premier Lubbers tijdens de regeringsverklaring.

In het Akkoord, officieel 'Centrale aanbevelingen inzake aspecten van werkgelegenheid' getiteld, accepteerden de vakbonden loonmatiging in ruil voor arbeidstijdverkorting en herverdeling van arbeid, waardoor (vaak flexibele) banen gecreëerd konden worden en het bedrijfsleven door de lagere lasten meer kon investeren. Werk kwam boven inkomen. Het compromis was het resultaat van onderhandelingen tussen Wim Kok, voorzitter van de vakcentrale FNV, en VNO-voorzitter Chris van Veen, die in het kabinet-Biesheuvel namens de CHU minister van Onderwijs was geweest, en twee secondanten. Het akkoord werd vervolgens ondertekend door alle bij de Stichting van de Arbeid aangesloten werkgevers- en werknemersorganisaties.

De economie was sinds het midden van de jaren zeventig steeds verder in het slop geraakt: de overheidsfinanciën gierden uit de bocht, de rendementspositie van het bedrijfsleven verslechterde alsmear. Ruim achtduizend bedrijven gingen in 1982 failliet, de werkloosheid steeg maandelijks met vijftienduizend gevallen, vooral onder jongeren. De sterk gepolariseerde politieke en arbeidsverhoudingen stonden lange tijd een daadkrachtige aanpak van de problemen in de weg.

Al tijdens de eindfase van de kabinetsformatie tot Lubbers I hadden formateur Ruud Lubbers en beoogd minister van Sociale Zaken Jan de Koning (beiden CDA) bedreigd met een loonin-greep, waardoor de sociale partners onder druk werden gezet. Zij kregen tot 1 januari de tijd om tot een akkoord te komen. Kok en Van Veen gaven er uiteindelijk toch de voorkeur aan de zaken zelf, zonder inmenging van het kabinet, te regelen. Daardoor, en vanwege de dringende sociaaleconomische noodzaak tot een resultaat te komen én de druk van het kabinet, werden zij gedwongen compromissen te sluiten.

*Werkgevers en werknemers
gaven er uiteindelijk de
voorkeur aan de zaken zelf
te regelen*

De sociale partners zouden elkaar voortaan zakelijk bejegenen. Het Akkoord vormde dan ook de aanzet tot het zogeheten poldermodel, dat onder de paarse kabinetten (met het CDA in de oppositie!) tot in het buitenland werd bejubeld. Het concept was geheel in lijn met het christendemocratische harmoniedenken en sloot goed aan op typische CDA-begrippen als gespreide verantwoordelijkheid en de verantwoordelijke

samenleving. Het akkoord betekende ook een vliegende start voor het kabinet-Lubbers (CDA-VVD), dat twee weken daarvoor, op 4 november was beëdigd. Er werd niet teruggeschrokken voor moeilijke maatregelen, zo bleek al snel. Ambtenarensalarissen en sociale uitkeringen werden verlaagd, tegen veel maatschappelijk protest in. Het droeg bij aan de 'no-nonsense'-uitstraling van het nieuwe kabinet en zijn premier. Lubbers vestigde zijn imago als *Macher*, ofschoon hij pas midden oktober het CDA-leiderschap had overgenomen van Van Agt. Eerder had hij als fractievoorzitter de bezuinigingsvoornemens van het kabinet-Van Agt I juist gedwars-boemd.

Lubbers eindigde zijn regeringsverklaring op 22 november aldus: 'Onze samenleving is in de winter terechtgekomen. Daarvoor moeten we de ogen niet sluiten, het gaat er nu om wat wij daarvan maken. Ieder op haar of zijn eigen plaats: ieder naar vermogen, niet tegen maar met elkaar.' Ook dat was christendemocratische politiek in optima forma.

Peter van Griensven

Literatuur

Akkermans, T. & Kool, H. (1999). *Redelijk bewogen. De koers van de FNV 1976-1999. Van maatschappijkritiek naar zaakwaarneming*. Amsterdam: FNV Pers.

Bottenburg, M. van (1995). *Aan den Arbeid'. In de wandelgangen van de Stichting van de Arbeid 1945-1995*. Amsterdam: Bert Bakker.

Lendering, J. (2005). *Polderdenken. De wortels van de Nederlandse overlegcultuur*. Amsterdam: Athenaeum-Polak & Van Genneep.